

OVAM.link

AFVAL-, BODEM- EN DUURZAAM MATERIALENBELEID VOOR DE PROFESSIONAL
FEBRUARI 2019 | editie 28

4

OVAM-TOPVROUW HENNY DE BAETS HOOPVOL OVER TRANSITIE NAAR CIRCULAIRE ECONOMIE

8

MAAK KENNIS MET DE DUURZAAMSTE JEANS TER WERELD

14

SANERING IN LOKEREN ZET VLAANDEREN INTERNATIONAAL OP DE KAART

SAMEN MAKEN WE
MORGEN MOOIER

OVAM

Vlaanderen
is materiaalbewust

Klimaatgeneraties

Beste lezer,

Alstublieft! Voor u ligt de eerste editie van *OVAM.link* van 2019, nu al een kanteljaar voor het klimaat en de circulaire economie in Vlaanderen. 2019 begon met een kleinschalige protestactie van enkele scholieren. Die actie is intussen uitgegroeid tot een grote golf van klimaatbewustzijn in heel Vlaanderen.

Het jong geweld trok een hele samenleving aan boord in zijn wens voor een koolstofarme maatschappij. Het is een luide roep voor een andere manier van produceren en consumeren. Een positief geluid dat mijn medewerkers en ik hebben opgepikt en dat ons steunt in de strijd voor een circulaire economie in Vlaanderen.

Ongeveer twee derde van de uitstoot van broeikasgassen in Vlaanderen komt voort uit de manier waarop we met materialen omgaan. Een efficiënter en slimmer gebruik van materialen impliceert dus een lagere uitstoot van broeikasgassen. Bijvoorbeeld door producten te ontwerpen die langer meegaan, die gemakkelijk hersteld kunnen worden, die hergebruikt of gerecycleerd kunnen worden. Of door consumenten producten te laten delen. Een koolstofarme maatschappij is bijgevolg ook een materiaalarme maatschappij.

Vlaanderen is voortrekker in de realisatie van zo'n materiaalarme of circulaire maatschappij en het is belangrijk dat we onze voortrekkersrol behouden. Daarom brengt de OVAM eind deze maand wetenschappers en beleidsmakers uit binnen- en buitenland samen rond het thema circulaire economie op het World Resources Forum 'Closing Loops – Transitions at work'. Het wordt een rijk programma met internationale sprekers, interactieve workshops, netwerkmomenten en boeiende bedrijfsbezoeken. U kunt nog altijd inschrijven via www.wrf-antwerp2019.be/register.

Deze *OVAM.link* staat volledig in het teken van het WRF. Zo ga ik op pagina 4 in op de toekomst van de circulaire economie in Vlaanderen en het belang van het WRF. We strikten ook Tom Duhoux van HNST voor een gesprek over zijn circulaire jeans (*pagina 8*).

Veel leesplezier!

Henny De Baets
Administrateur-generaal

Colofon

Verantwoordelijke uitgever en hoofdredacteur
Sofie De Keyser

Redactieraad
Jan Verheyen, Willy Sarlee, Caroline Van Gool, Sam Deckmyn, Karolien Van Geldre en Raf Engels

Redactieadres
OVAM, Stationsstraat 110,
2800 Mechelen, ovam.link@ovam.be

Foto's
Vlaanderen Circulair, ID/ photo agency (Tine Schoemaker, Kobe Van Hecke), HNST-jeans, Ward Coertjens, Shutterstock, Interwaas, Blue Gate Antwerp 2018

Redactie en realisatie
www.pantareinpublishing.be

Wettelijk depotnummer
D/2019/5024/01

Oplage
3250 ex.

De meningen die derden in dit magazine vertolken, vallen buiten de verantwoordelijkheid van de OVAM. Gegevens uit deze nieuwsbrief mag u overnemen mits de bron wordt vermeld. De OVAM en de bij deze uitgave betrokken redactie en medewerkers aanvaarden geen aansprakelijkheid voor gevolgen die zouden kunnen ontstaan uit het gebruik van in deze uitgave opgenomen informatie.

Meer weten?

De OVAM is geïnteresseerd in uw vragen, opmerkingen en suggesties.

SCHRIJF ONS VIA
OVAM.LINK@OVAM.BE

www.facebook.com/ovam.be
 @PersAtOVAM

CIRCULAIRE ECONOMIE

8/ Maak kennis met HNST, het duurzaamste jeansmerk ter wereld

GEZONDE GROND

14/ Sanering in Lokeren versterkt internationale aanpak van kwikverontreiniging

CIRCULAIRE ECONOMIE

4/ “De transitie naar een circulaire economie is hier en nu bezig”

AFVAL RECYCLEREN

10/ Nieuwe sorteerregels dragen bij aan circulaire economie

CIRCULAIRE ECONOMIE

20/ Energiezuinige huishoudtoestellen nu ook te huur

RUIMTE RECYCLEREN

17/ Blue Gate: bodemsanering baant de weg voor duurzaam bedrijventerrein

OVAM-TOPVROUW HENNY DE BAETS IS HOOPVOL GESTEMD OVER DE TOEKOMST VAN VLAANDEREN

“DE TRANSITIE NAAR EEN CIRCULAIRE ECONOMIE IS HIER EN NU BEZIG”

Dat het World Resources Forum dit jaar als thema koos voor ‘Closing Loops - Transitions at work’ is geen toeval. Zo staan er workshops op het programma en kan men een bezoek brengen aan een circulair project of bedrijf. Henny De Baets, administrateur-generaal van de OVAM: “In Vlaanderen bewijzen honderden ondernemers, lokale besturen, verenigingen ... dat circulaire alternatieven haalbaar zijn en dat dat niet hoeft te betekenen dat je inboet aan levenskwaliteit.”

Wat zegt de keuze van het WRF-thema over Vlaanderen?

Henny De Baets: “Vlamingen zijn doorgaans geen volk van grote woorden, we zijn eerder bescheiden. Maar we zijn wel harde werkers met veel vakmanschap en expertise. Dat zien we ook terug in het programma van het WRF. De focus ligt op praktische kennis en ervaring. Ik ben heel blij dat in de workshops, op de beursvloer en tijdens de terreinbezoeken tientallen wetenschappers, ondernemers, lokale besturen, activisten ... aantonen dat circulaire economie geen verre droom is maar dat die transitie hier en nu bezig is.”

Waarom is een circulaire economie voor Vlaanderen nodig?

“Ik zie drie grote redenen. Ten eerste weten we allemaal dat Vlaanderen klein is, dichtbevolkt en sterk geïndustrialiseerd. Dat impliceert dat we verstandig moeten omgaan met afval, grondstoffen, bodem en open ruimte om onze regio leefbaar te houden voor toekomstige generaties. Kringlopen sluiten is de beste manier om dat te doen.”

“Ten tweede hebben we het voorbijgegaan decennium kunnen vaststellen dat straffe prestaties op het vlak van

afvalbeheer, hoe trots we er ook op mogen zijn, onvoldoende zijn om onze voetafdruk binnen de perken te houden en ons materialen- en grondstoffenverbruik te controleren. Het gaat trouwens vaak om grondstoffen die hier niet voorradig zijn en waarvoor we ons economisch afhankelijk opstellen ten opzichte van andere landen en regio's. De totale materialen- en milieu-impact van onze consumptie- en productiegewoontes is veel te groot. Bovendien hebben we ingezien dat de manier waarop we omgaan met materialen ook een belangrijke rol speelt in het klimaatvraagstuk. Afval recyclen, materialen in gesloten kringlopen houden, gerecycleerde grondstoffen gebruiken: het zorgt allemaal voor een significant lagere CO₂-impact dan nieuwe grondstoffen aanboren. Maar ook design van producten, deel- en leasystemen van materialen en producten, digitalisering ... kunnen onze impact drastisch reduceren. Kortom: Vlaanderen heeft de integrale aanpak die de circulaire economie beoogt nodig om onze milieu-impact tot aanvaardbare proporties terug te brengen.”

“Ten slotte moet Vlaanderen de circulaire economie omarmen omdat het een uitgelezen opportuniteit is om te innoveren. Het is een hefboom om jonge ondernemers kansen te geven

of om de expertise die we al hebben op het vlak van recycling of bodembeheer in de spotlights te plaatsen. Het biedt onze economie nieuwe kansen om zich te ontwikkelen en zo onze welvaart op peil te houden.”

Samenwerken

Wat doet de OVAM om de circulaire economie te bewerkstelligen?

“De huidige Vlaamse Regering heeft de ambitie uitgesproken om in Vlaanderen een circulaire economie te realiseren tegen 2050. Circulaire economie is daarom een van de transitieprojecten van de Vlaamse Regering. In 2017 ging het team Vlaanderen Circulair, onder coördinatie van de OVAM, aan de slag om dat transitieproject in goede banen te leiden. De overheid, het bedrijfsleven, het middenveld en de kennisinstellingen zitten daarbij samen in de cockpit om de koers richting circulaire economie uit te zetten. Kortom we zetten het werk verder dat werd verricht binnen het Vlaams Materialenprogramma, waarvoor we overigens de Circular Award gewonnen hebben op het World Economic Forum in 2016.”

“Daarnaast moet Vlaanderen, zelfs als kleine regio, proberen te wegen ►

op de internationale besluitvorming van de Europese Unie over de OESO tot het International Resource Panel en de Verenigde Naties. Op al die fora is Vlaanderen de voorbije jaren erg actief geweest. Daarom is de organisatie van het WRF 2019 ook zo belangrijk voor onze regio.”

“De Vlaamse Regering heeft de voorbije twee jaar ook 11 miljoen euro uitgetrokken om projecten rond circulaire economie te ondersteunen. Daarmee krijgen 135 projecten de kans om circulaire strategieën toe te passen op de manier waarop we eten, wonen, consumeren en ons verplaatsen. En als beleidsmaker passen we die strategieën ook toe op ons beleid. We willen minder wegwerpverpakkingen die we bovendien makkelijker selectief kunnen inzamelen en beter kunnen recyclen. Met het asbest-afbouwplan halen we risicovolle asbesttoepassingen tegen 2040 uit onze gebouwen en omgeving. En met een tool maken we inzichtelijk welke materialenvoetafdruk onze bouw-elementen hebben.”

Veel enthousiasme

Oogt de toekomst voor Vlaanderen rooskleurig wat betreft de overgang naar een circulaire economie? Waar is nog werk aan de winkel?

“Ik ben hoopvol gestemd over wat er vandaag in Vlaanderen beweegt. Er zijn tal van voorbeelden van die *transitions at work*. Getuige ook het hefboomeffect van de investeringen van de Vlaamse Regering. Naast de 11 miljoen euro van de Vlaamse Regering, investeerden Vlaamse bedrijven ook nog eens 28 miljoen euro. Het gaat om honderden ondernemers, lokale besturen, verenigingen ... die een busi-

nessmodel hebben of een goed draaiend project hebben opgebouwd in de circulaire economie. Zij bewijzen dat circulaire alternatieven haalbaar zijn en dat dat niet hoeft te betekenen dat je inboet aan levenskwaliteit.”

“Hetzelfde geldt voor de Green Deal Circulair Aankopen en voor de Green Deal Circulair Bouwen die nu op stapel staat. Het enthousiasme om aan die Green Deals deel te nemen is erg groot. Dat betekent dat de bereidwilligheid er is in de samenleving om de handschoenen op te nemen.”

“Die haalbaarheid en bereidwilligheid stemmen mij positief. Maar er is uiteraard nog heel veel werk aan de winkel. Vlaanderen wil tegen 2030 zijn koolstofvoetafdruk met 35 procent verminderen en tegen 2050 met 90 procent. Vertaald naar onze materialenvoetafdruk betekent dat een daling met respectievelijk 30 en 75 procent. Bij de OVAM hebben we recent becijferd welke domeinen het zwaarst doorwegen in die koolstof- en materialenvoetafdruk. Dat bleken voeding, bouw, mobiliteit en consumptiegoederen als kledij en elektrische en elektronische apparaten te zijn. Het lijkt mij dan ook logisch dat dat de domeinen zijn waarop Vlaanderen zich de eerstkomende jaren moet toeleggen.”

Welke hinderpalen ziet u?

“Ik wil niet focussen op hinderpalen, ik wil focussen op de kansen die we nog niet benut hebben. We moeten het overleg met het bedrijfsleven intensifiëren om hen nog meer warm te maken voor het idee van de circulaire economie. En ook om hun engagementen in afspraken te gieten, bijvoorbeeld in de vorm van uitgebreide producentenverantwoordelijkheid of nieuwe Green Deals. De verschillende overheidsniveaus

in België moeten ook samenwerken om te kijken hoe we productnormeringen of taksen kunnen inzetten om de circulaire transitie te bespoedigen. En we moeten ten slotte ook op het internationale toneel actief blijven om in heel Europa en bij uitbreiding in heel de wereld hetzelfde ambitieniveau vast te leggen. Al blijf ik realistisch en beseft ik dat zoiets niet van vandaag op morgen zal lukken. Maar een Vlaamse voortrekkersrol kan daar zeker aan bijdragen.”

Organisch-biologische kringloop sluiten

Welke positieve effecten heeft een circulaire economie op het klimaat?

“Die impact is behoorlijk groot en we beginnen nog maar net te beseffen hoe belangrijk dat is. We kunnen dat illustreren met een heel eenvoudig voorbeeld: als je door je afval beter te sorteren 1 kilogram restafval bespaart die bijgevolg niet naar eindverwerking gaat maar naar recyclage, dan bespaar je meteen ook 5 CO₂-equivalent. Quasi alle gerecycleerde grondstoffen hebben een lagere CO₂-impact dan nieuwe grondstoffen. Een bekend voorbeeld is aluminium. Om aluminium te recyclen heb je 5 procent nodig van de energie die we gebruiken om nieuw aluminium uit bauxietertsen te produceren. Door de organisch-biologische kringloop te sluiten, kunnen we de bodemkwaliteit verbeteren die op haar beurt voor een betere koolstofopslag kan zorgen. En door beter design, nieuwe businessmodellen, nieuwe digitale technologieën enzovoort kunnen we telkens besparen op grondstoffen, transportkilometers, energie, water ...”

“**DE CIRCULAIRE ECONOMIE IS EEN UITGELEZEN OPPORTUNITEIT OM TE INNOVEREN**”

Henny De Baets

Hoe kan de circulaire economie de SDG's vooruithelpen?

“De Sustainable Development Goals zijn nog een veel ruimer kader dan de circulaire economie. Toch staat ook het WRF in het teken van de SDG's, en dat is maar logisch ook. Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen als 'verantwoorde consumptie en productie', 'klimaatactie' of 'duurzame steden en gemeenschappen' linken

we uiteraard rechtstreeks aan de circulaire economie. Maar ook 'partnerschap om doelstellingen te bereiken' is onontbeerlijk in de manier waarop wij onze transitie willen waarmaken. Daarnaast kan de circulaire economie positieve neveneffecten hebben op het vlak van gezondheid, infrastructuur, duurzame economische groei ... Kortom, het ene integrale verhaal sluit het andere niet uit. Integendeel, ze versterken elkaar!”

CIRCULAIRE HNST-JEANS WINT
HENRY VAN DE VELDE AWARD

MAAK KENNIS MET HNST, HET DUURZAAMSTE JEANSMERK TER WERELD

De meest duurzame jeans ter wereld maken: dat is het doel van HNST (lees: honest). Het jonge Vlaamse merk produceert jeansbroeken die voor 56 procent uit gerecycleerd denim bestaan. "Van het garen tot de knopen: in alle details trekken we de circulaire lijn door", vertelt oprichter Tom Duhoux.

Jeans produceren vergt massa's water en energie. Om een kilo katoen te telen, is gemiddeld 8000 liter water nodig. Courante behandelingen zoals bleken, kleuren en stonewashen (om de stof een 'gedragen' look te geven) zijn erg vervuילend en brengen het milieu schade toe. Bovendien gebeurt het naai- en stikwerk vaak door slechtbetaalde arbeiders, soms zelfs kinderen.

Optimale kwaliteit

"Met HNST willen we het anders aanpakken", vertelt **Tom Duhoux**. "We verzamelen oude jeansbroeken en recyclen ze tot vezels. Die gerecycleerde vezels mengen we met Tencel®, een vezel gemaakt uit houtpulp. Onze jeansstof bevat slechts 23 procent nieuw katoen uit Griekenland, om de kwaliteit van het geheel optimaal te houden. Op die manier bespaart elke HNST-broek 6000 liter water in vergelijking met een standaard jeans." Voor de innovatieve techniek voor de ontwikkeling van het garen deed HNST een beroep op ESG Green, European Spinning Group. "Niet alleen de jeansstof is trouwens circulair: de klinknagels worden in de stof geborduurd en de broeksknopen zijn herbruikbaar."

Ook het maken van de broeken gebeurt op een duurzame manier. "Alle producten komen uit een klein

atelier in Italië. De zeven vrouwen die er werken, wonen allemaal in het dorp en zijn gemiddeld 25 jaar in dienst. Aan het einde van de rit zijn onze producten duurzaam en klimaatpositief: de kleine hoeveelheid CO₂ die wordt uitgestoten om ze te maken – zo'n 5,6 kilo per broek – compenseren we ruimschoots door via WeForest bomen aan te planten in India."

Geen stretch

Oude jeansbroeken gebruiken om er nieuwe van te maken, het klinkt eenvoudig. Toch kwamen Tom Duhoux en zijn team tijdens de ontwerpfase voor heel wat uitdagingen te staan. "Omdat ik zelf geen modeachtergrond heb, werk ik samen met ontwerper Ellen Robinson", vertelt Duhoux. "Samen zijn we op zoek gegaan naar mogelijkheden om mooie én circulaire jeansbroeken te creëren. Daar was wel wat creatief denkwerk voor nodig. Zo konden we bijvoorbeeld geen stretch-jeans gebruiken, want daar zitten synthetische, niet-recycleerbare elastaanvezels in. Om toch een comfortabel skinnymodel te creëren, werd het ontwerp tot in de puntjes uitgedacht. Aanvankelijk had ons garen ook niet de juiste dikte voor een mooie, vlotte pasvorm. We hebben dus veel moeten experimenteren."

Eerlijke prijs

De grootste uitdaging gaat HNST pas aan sinds de lancering van het merk: de broeken ook effectief verkopen. Tom Duhoux: "Onze duurzame werkwijze houdt in dat we alle maatschappelijke kosten in de prijs opnemen, onder meer voor het recyclen van de katoenvezels en een eerlijk loon voor de mensen in het atelier. Voor zo'n duurzame jeans moet je een iets groter bedrag neertellen. Daar hebben we toch wel een sterk verhaal voor nodig. Door de jarenlange prijszinslag in de modewereld zijn consumenten een ruim aanbod en een lage prijs normaal gaan vinden. De hogere prijs die wij vragen, rechtvaardigen we door een duurzaam, gezond en kwalitatief product aan te bieden. HNST-broeken worden met de hand gestikt, met heel wat geborduurde elementen, veel details en een hoge afwerkingsgraad. Mensen krijgen dus echt wel waar voor hun geld."

Voortrekkersrol

De afgelopen maanden heeft HNST zijn product stevig op de kaart gezet. Het jonge bedrijf heeft getoond dat het mogelijk is om met een groot percentage gerecycleerde katoenvezels kwalitatieve jeansproducten op de markt te brengen. Voor die prestatie kreeg het team onlangs de Henry

van de Velde Award in de categorie Ecodesign by OVAM. In 2019 wil HNST vooral de verkoop van zijn eerste collectie stimuleren, zowel online als in fysieke verkooppunten, en een voortrekkersrol blijven spelen op het vlak van duurzaam ondernemen.

"Eigenlijk verbaast het me dat het zo lang duurt om de modewereld duurzamer te maken", zegt Tom Duhoux. "Iedereen in de sector weet waar de werkpunten liggen en hoe ze die kunnen aanpakken. Maar veel bedrijven zitten vast in hun gekende manier van werken, waarin alles draait om snel en goedkoop produceren. Er zijn wel producenten die openstaan voor een duurzamer businessmodel, maar wie als eerste zijn nek uitsteekt, verliest zijn concurrentiepositie. Zo wordt iedereen meegezogen in een negatieve spiraal. Het enige wat we daartegen kunnen doen, is actie ondernemen: duurzame producten op de markt brengen en consumenten overtuigen om ervoor te kiezen. Dat kan bijvoorbeeld door extra service aan te bieden, zoals een piekfijn afgewerkt product en een herstel- of terugnatedienst. Pas als de verkoop van goedkope, niet-duurzame jeans stagneert, zullen de grote multinationals hun aanpak drastisch wijzigen."

www.letsbehonest.eu

WORLD RESOURCES FORUM BRENGT EEN BEZOEK AAN CIRCULAR SOUTH

WRF-deelnemers kunnen op de laatste dag van het forum een bezoek brengen aan project Lageweg en Circular South, een Europees project in de Antwerpse wijk Nieuw Zuid, waar ook HNST gevestigd is. Dit project wil mensen aanzetten tot een slimmer en lager verbruik van energie, water en materialen.

Waar?

Lageweg, 2660 Hoboken

Circular South, Nieuw Zuid,
2050 Antwerpen

Wanneer?

Woensdag 27 februari 2019,
van 9 tot 14 uur

Ook deelnemen?

U kunt zich nog steeds inschrijven voor het forum via www.wrf-antwerp2019.be/register.

NIEUWE SORTEEERREGELS DRAGEN BIJ AAN CIRCULAIRE ECONOMIE

In 2019 komen er nieuwe sorteeregels: textielafval en gft verzamelen wordt eenvoudiger, en er mag straks meer plastic in de blauwe zak. Dat laatste is een rechtstreeks gevolg van het nieuwe verpakkingsplan dat vorige zomer werd goedgekeurd.

"Het nieuwe verpakkingsplan is nodig om het zwerfvuilprobleem aan te pakken. Bovendien eindigen vandaag nog heel wat recycleerbare verpakkingen bij het restafval", stelt **John Wante** van de afdeling Materialenbeheer bij de OVAM. Met het plan neemt de Vlaamse overheid ook maatregelen om meer afval selectief in te zamelen en te recyclen. Er moet meer recyclagecapaciteit komen en verpakkingen moeten herbruikbaar of recycleerbaar zijn.

Eigen middelen

Het nieuwe verpakkingsplan legt een aantal concrete doelstellingen vast. In 2022 moet 90 procent van alle drankverpakkingen, ongeacht uit welk materiaal ze zijn vervaardigd, worden ingezameld en gerecycleerd. Voor huishoudelijke plastic verpakkingen moet het recyclagepercentage tegen 2023 stijgen van 38 naar 65 procent, en tegen 2030 naar 70 procent. In 2025 moeten alle huishoudelijke verpakkingen samen (plastic, glas, papier, karton,

drankkarton) voor 95 procent worden ingezameld en gerecycleerd.

De sector kiest zelf hoe hij die doelen wil bereiken. Er wordt geen statiegeldsysteem opgelegd. Bereiken de producenten de objectieven niet, dan komt het statiegeld alsnog op tafel. Vandaag wordt 80 procent van de plastic flessen gescheiden ingezameld, voor drankblikjes is dat maar 50 procent. "We moeten dus nog heel wat stappen zetten om de doelen te halen", aldus John Wante.

Meer sorteren

De nieuwe sorteeregels gaan stapsgewijs in. Elke Vlaming moet binnenkort alle plastic verpakkingen kwijt kunnen op het recyclagepark of via deur-aan-deurinzameling. Tegen 2021 moeten in heel Vlaanderen alle plastic verpakkingen in de blauwe zak. Keukenresten horen bij het gft, ook die van vis en vlees. Koffiepaden en theezakjes mogen niet meer bij het gft-afval omdat de meeste kunststoffen bevat-

ten. Klassieke koffiefilters met koffiegruis horen wel nog thuis bij het gft. Textielafval weggooien werd al in 2018 eenvoudiger. Alle soorten textiel (niet alleen kleding, maar ook lakens, handdoeken, oude teddyberen ...) mogen in de textielcontainer. Ook beschadigd textiel is welkom, ook dat wordt gesorteerd en gerecycleerd.

De nieuwe sorteeregels moeten meer afval uit het restafval halen en in het recyclagecircuit laten terechtkomen. John Wante: "Door de uitgebreide pmd-inzameling kunnen we in 2023 65 procent van alle plastic verpakkingen recyclen. En hoe meer afval we met z'n allen selectief inzamelen en laten recyclen, hoe dichter dat ons brengt bij een circulaire economie."

Voorbeeldrol

De overheid neemt een voorbeeldrol op door op kantoor en tijdens evenementen enkel nog herbruikbaar cateringmateriaal te gebruiken. Vanaf 2020 zijn wegwerpbekers uit den boze. Vanaf 2022 is ook wegwerpcateringmateriaal voor bereide voedingsmiddelen verboden, zoals wegwerpbordjes en -bestek.

De goede praktijken van de overheid worden uitgebreid naar andere spelers in Vlaanderen. "Organisatoren van evenementen moeten tegen 2020 weg-

Mieck Vos, algemeen directeur van de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VMSG):

"Heel wat gemeenten hechten belang aan het voorkomen van afval en aan duurzaamheid. Zo bandte de stad Gent wegwerpbekers op de laatste editie van de Gentse Feesten. Maar het kan ongetwijfeld nog beter. De omslag naar herbruikbare bekertjes of het opnieuw invoeren van porselein vergt een andere aanpak op evenementen, de inzet van personeel, logistieke voorbereidingen en nog veel meer. Lokale besturen voelen zelf aan dat zij het goede voorbeeld moeten geven en bereiden zich daarop voor."

"Diverse maatschappelijke tendensen maken het burgers moeilijk om afval zo goed mogelijk te sorteren en hen dus gemotiveerd te houden: mensen gaan kleiner wonen, hebben minder tijd, worden als oudere minder mobiel... Daarom moeten de gemeenten blijven inzetten op een mix van instrumenten: dienstverlening op maat, correcte tarieven waarbij niet-recycleerbaar afval nooit gratis is, de juiste spelregels (en die ook handhaven) en blijvende inspanningen voor een goede communicatie."

werpbekers en drankverpakkingen vermijden, tenzij minstens 90 procent ter plaatse wordt gesorteerd en naar een recyclagefabriek vertrekt. Tegen 2022 moet dat percentage zelfs op 95 procent liggen", stelt John Wante.

Alternatieve verpakkingsmaterialen

Om verpakkingen in de toekomst volledig circulair te maken zijn ook andere, innovatieve verpakkingsmaterialen nodig. Producenten en Fost Plus (de organisatie die instaat voor de promotie, coördinatie en financiering van de selectieve inzameling, sortering en recyclage van huishoudelijk verpakkingsafval in België) zetten in op eco-design. John Wante: "Met de roadmap 'Voedingsverpakking van de toekomst' onderzoekt de sector hoe we verpakkingen beter recycleerbaar kunnen maken en hoe we minder verpakkingen kunnen creëren." Om de afzetmarkt voor gerecycleerd plastic te vergroten, moet vanaf 2025 minstens de helft van de plastic petflessen uit gerecycleerd materiaal bestaan. Huisvuilzakken zullen vanaf dat jaar volledig uit gerecycleerd materiaal bestaan.

Door zijn nieuwe erkenning moet Fost Plus vanaf 2021 een sterk ontradend tarief voorzien voor de berekening van de Groene Punt-bijdrage. Elke pro-

ducent van verpakkingen betaalt die bijdrage aan Fost Plus voor de selectieve inzameling, sortering en recyclage van huishoudelijke verpakkingen. "De Groene Punt-bijdrage moet hoger worden voor verpakkingen die moeilijk te recyclen zijn. Zo stimuleer je producenten om duurzame verpakkingen op de markt te brengen", aldus John Wante.

Campagnes tegen zwerfvuil

Het verpakkingsplan wil ook het zwerfvuilprobleem aanpakken. Zo moeten er meer verpakkingen worden ingezameld die buitenshuis worden weggegooid. Er komen ook afspraken over wie wat betaalt. Fost Plus levert nu al een financiële bijdrage aan Mooimakers, het initiatief van Fost Plus, de OVAM en de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten dat lokale besturen met campagnes en coaching ondersteunt in de strijd tegen zwerfvuil. In de toekomst zullen fabrikanten van typische zwerfvuilproducten, zoals de tabaks- en kauwgomindustrie, ook een deel van de zwerfvuilkosten vergoeden. Daarover worden nog afspraken gemaakt. Om te beslissen voor welk aandeel de verschillende producenten verantwoordelijk zijn, zal de samenstelling van het zwerfvuil in 2019 en 2020 worden gemeten. Op basis daarvan worden de kosten op een eerlijke manier verdeeld.

AFVAL RECYCLEREN

WORLD RESOURCES FORUM ZOOMT IN OP PLASTIC- EN TEXTIELRECYCLAGE

"The global recycling challenge of plastic and textile streams" is het onderwerp van een van de Global Sessions op het WRF. Op het programma: de internationale materiaalstromen voor hergebruik en recyclage.

Waar?

Flanders Meeting & Convention Center Antwerp, Koningin Astridplein 20, 2018 Antwerpen

Wanneer?

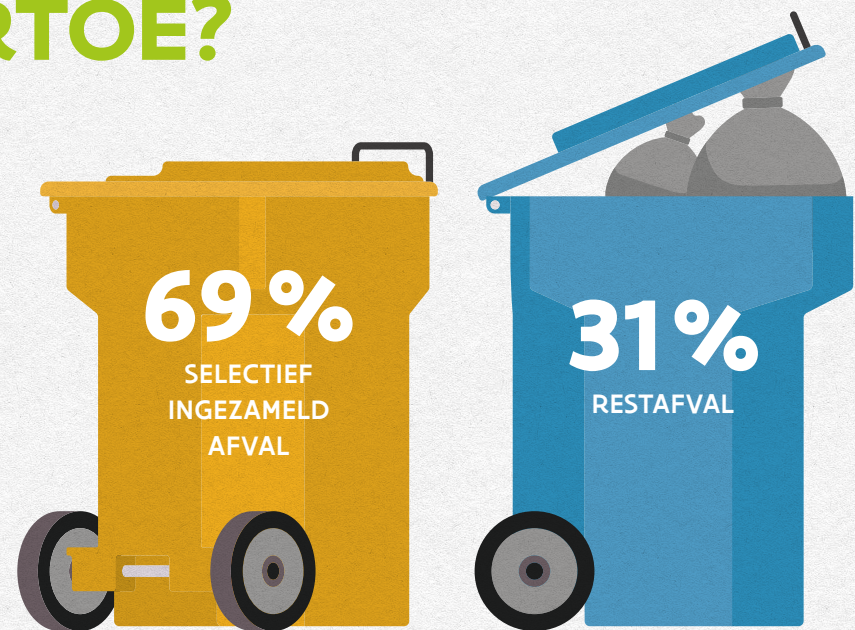
Maandag 25 februari 2019, van 12 tot 13 uur

Ook deelnemen?

U kunt zich nog steeds inschrijven voor het forum via www.wrf-antwerp2019.be/register.

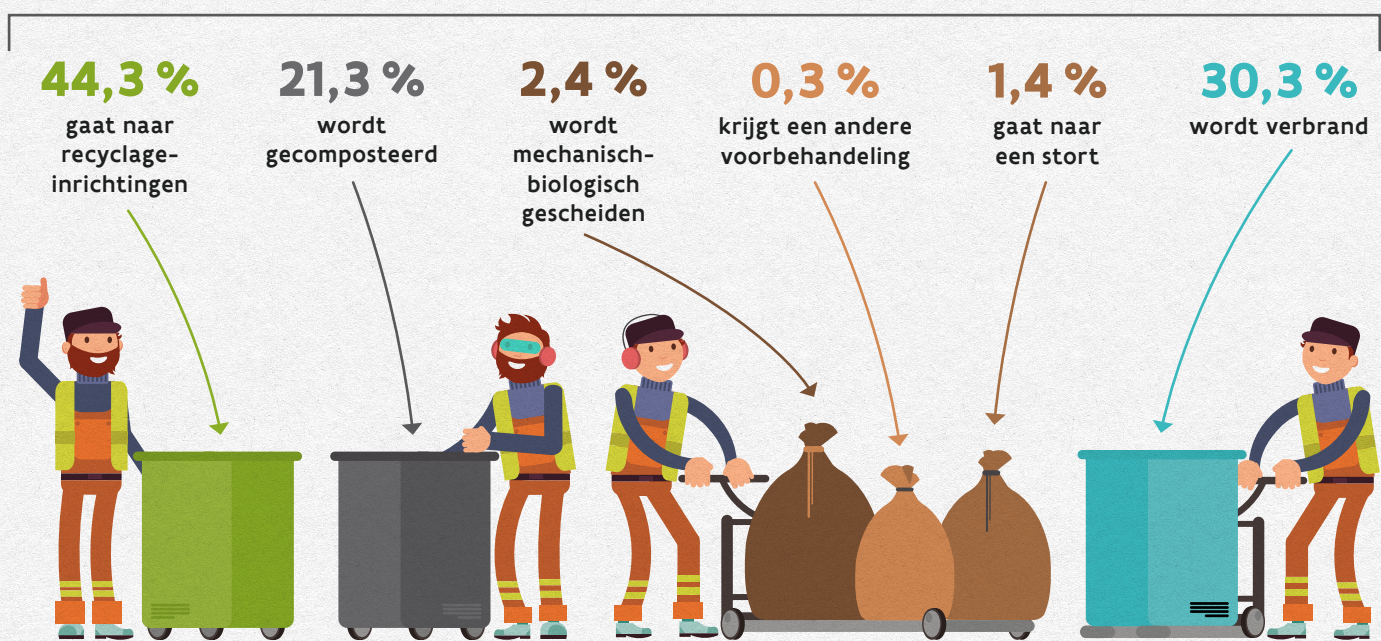

WAAR GAAT ONS Huishoudelijk AFVAL NAARTOE?

470 kg
per inwoner

3 076 027 ton
huishoudelijk afval in Vlaanderen

**AquaConSoil
Antwerp 2019**

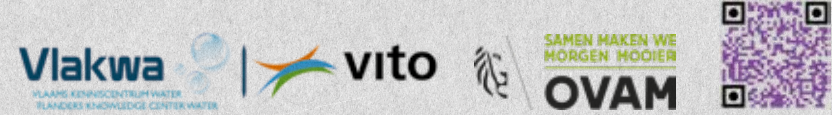

AQUACONSOIL, INTERNATIONAAL CONGRES OVER DUURZAAM GEBRUIK EN BEHEER VAN BODEM EN WATERBODEMS.

De stad Antwerpen, het Vlaams Kenniscentrum Water (Vlakwa/VITO), de OVAM en de Vlaamse bodemsaneringssector heten u graag welkom op de 15de editie van AquaConSoil. Dit internationaal congres op het vlak van duurzaam gebruik en beheer van bodem en waterbodems vindt dit jaar plaats in Antwerpen. Bodemexperten uit de hele wereld zullen samen de kloof tussen wetenschap, beleid en industrie proberen te dichten.

Meer info en registratie via:
www.aquaconsoil.org @AquaConSoil AquaConSoil

20-24 mei 2019
 Flanders Meeting &
 Convention Center Antwerp

SANERING IN LOKEREN VERSTERKT INTERNATIONALE AANPAK VAN KWIKVERONTREINIGING

Sinds 2010 saneren de OVAM, de stad Lokeren en private partners samen de met kwik verontreinigde bodems in de Oost-Vlaamse stad. “Dankzij die complexe saneringsprojecten is er internationaal aandacht voor historische bodemverontreiniging door het gebruik van kwik”, vertelt Johan Ceenaeme van de OVAM.

In de twintigste eeuw was Lokeren het wereldcentrum van de haarsnijderij. Met kwikpreparaten werden konijnen- en hazenvellen bewerkt voor de viltindustrie. Daarbij sijpelde kwik de bodem in. Dat gebeurde niet alleen in de fabriek: haarsnijders werkten ook vaak thuis, zodat de verontreiniging ook daar zijn weg vond. Bovendien werden de met kwik doordrenkte overblijvende huiden versnipperd om moestuinen mee te bemesten. Ook de muren van de haarsnijderijen bevatten kwik. Ze werden bij de afbraak verpulverd tot puin om terreinen op te hogen.

“Hoewel de negatieve gevolgen van het kwikprocedé relatief snel werden ontdekt, kreeg de vervuiling meer dan honderd jaar de tijd om door te sijpelen in de bodem. Het resultaat: een grootschalige bodemverontrei-

niging in een ingewikkelde stedelijke context”, vertelt **Bart Casier**. Casier is directeur van Interwaas, het intergemeentelijk samenwerkingsverband voor streekontwikkeling in het Waasland. Een van de oude fabriekssites wordt nu door Interwaas herontwikkeld.

Bodemonderzoek

Na de geleidelijke sluiting van de haarsnijderijen in de tweede helft van de twintigste eeuw maakten de gebouwen plaats voor woningen, scholen en handelszaken. Pas jaren later kwam de bodemverontreiniging aan het licht, en dat terwijl kwik een enorme negatieve impact heeft op de menselijke gezondheid en het milieu.

“Vandaag zijn er al 150 percelen gesaneerd, zowel in woonzones als

bij herontwikkelingsprojecten. Maar er moeten nog heel wat vervuilde gronden aan de beurt komen”, vertelt **Sabine Plingers** van de afdeling Bodembeheer van de OVAM. “Door de hoge kostprijs en de specifieke aanpak spreiden we de saneringen in de tijd. Daarnaast ontdekken we regelmatig nog meer verontreinigde locaties.”

De Hoedhaarsite

Een van de grootste en bekendste haarsnijderijen in Lokeren was nv Hoedhaar. De verlaten en vervallen fabriekssite wordt momenteel door een publiek-private samenwerking (pps) tussen de stad Lokeren, Interwaas en bouwonderneming Groep Van Roey omgevormd tot een bruisende en groene wijk. “Maar liefst driehonderd woonegelegenheden omgeven door een uitgestrekt park zullen de zuidelijke kant van de stad laten heropleven”, stelt Bart Casier. De pps richt zich daarbij vooral op mensen die net niet in aanmerking komen voor sociale huisvesting.

Interwaas nam ruim tien jaar geleden het initiatief om de Hoedhaarsite en de omliggende weilanden te herontwikkelen. Bart Casier: “De vervallen fabriek stond al jaren leeg en was volledig overwoekerd. Door de weilanden liep een verontreinigde waterloop, de Vondelbeek. Omdat landbouwers de beek vroeger leegschepten en het slib langs de oevers lieten liggen, was ook het land tot een paar meters buiten de beek verontreinigd.”

“Omdat we alle gebouwen volledig moesten afbreken, konden we de elementen van de oude fabriek niet in de nieuwe panden integreren”, vervolgt Casier. “Maar in de parkzone verwijzen we wel naar de Lokerse geschiedenis, en onze architecten ontwierpen de woningen met de vorm van de zaagtanddakstructuur die de oude fabrieken typeerden.”

Stadscontext

De sanering van verontreinigde locaties in Lokeren, waaronder die van Hoedhaar en de Vondelbeek, gebeurt

door de OVAM. Sabine Plingers: “Het onderzoek naar kwikverontreiniging en de sanering van kwikbodems is erg complex. Kwik komt in de bodem in verschillende vormen voor. Het gaat daar chemische reacties aan en verandert gemakkelijk van de ene vorm in de andere. Die verschillende vormen hebben een verschillende toxiciteit. Daarnaast is ook de sanering van de vervuilde grond een dure aangelegenheid. Bij heel hoge concentraties valt de bodem niet meer te reinigen en wordt de vervuilde aarde gestort. Blijft er nog een beperkte restverontreiniging over, dan leggen we gebruiksadviezen op.”

De kwikverontreiniging in Lokeren is bovendien moeilijk aan te pakken omdat ze zich in een stadscontext bevindt. “Op heel wat locaties vergt de bodemsanering maatwerk. Begin 2018 hebben we bijvoorbeeld een wijk met 22 aaneensluitende woningen gesaneerd. Dat had heel wat voeten in de aarde. Zo moesten we een doorgang creëren waarbij veel muren werden afgebroken. Daar ging uiteraard uitgebreid overleg met de eigenaars aan vooraf. In andere situaties moesten we de vervuilde grond met kranen over de huizen heen hijsen”, vertelt Sabine Plingers. Op de fabrieksterreinen kregen de saneerders dan weer te maken met asbestverontreiniging, en ook die pakte de OVAM aan.

Vlaamse voorbeeldrol

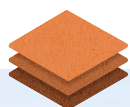
Op de Hoedhaarsite draaiden alle activiteiten op zonne-energie en werden de werfketen met een pelletkachel verwarmd. “Dankzij onze jarenlange ervaring met saneringen slaagt de OVAM erin om steeds efficiënter te werk te gaan. Qua bodemsaneringstechnieken in een stedelijke omgeving speelt Lokeren een voorbeeldrol in binnen- en buitenland”, stelt Sabine Plingers.

WAT IS HET MINAMATA-VERDRAG?

Het Verdrag van Minamata is een mondiaal bindend document dat in 2013 werd gepubliceerd door de Verenigde Naties om de gevaren van kwik voor de menselijke gezondheid en het milieu op internationaal niveau aan te pakken. Het verdrag spreekt zich onder andere uit over het winnen van kwik en de handel daarin, over relevante productieprocessen, het beheer van door kwik verontreinigde bodems en de sensibilisering van de bevolking voor de risico's van de giftige stof.

De Minamata-conventie is vernoemd naar de Japanse vissersplaats waar in 1956 heel wat inwoners te kampen kregen met een onverklaarbare neurologische ziekte. Pas jaren later werd er een verband gelegd met de lozing van afvalwater door een chemische fabriek die kwik gebruikte.

Op 26 februari 2018 ratificeerde ook België het Minamata-verdrag. Op die manier werd ons land de 89ste partij die zich aansloot bij de conventie.

"Onze architecten ontwierpen de woningen met de vorm van de zaagtanddakstructuur die de oude fabrieken typeerden", zegt Bart Casier, directeur van Interwaas.

► Dat bevestigt **Johan Ceenaeme** van de afdeling Bodembeheer van de OVAM: "Vlaanderen heeft heel wat ervaring met het saneren van kwikverontreiniging in steden, ervaring die andere landen niet hebben. Ook in andere Europese steden gebruikten haarsnijderijen in het verleden kwik, met bodemverontreiniging tot gevolg. Maar omdat de kwikverontreiniging daar amper werd onderzocht, is men zich er niet altijd van bewust."

Minamata

De problematiek van bodemverontreiniging met kwik kreeg een plaats in het Minamata-verdrag (zie kader op pagina 15). "Dat is een mondiaal bindend document waarmee de Verenigde Naties de gevaren van kwik

voor de menselijke gezondheid en het milieu op internationaal niveau willen aanpakken", stelt Johan Ceenaeme. "De tekst concentreerde zich oorspronkelijk louter op de ontginning van kwik en de chloor-alkaliproductie bij bedrijven. De saneringsvoorbeelden uit Lokeren vestigden de aandacht op de bestaande bodemverontreiniging door het historische kleinschalige gebruik van kwik."

Op die manier werd het Minamata-verdrag het eerste internationale verdrag dat een bepaling over verontreinigde bodems bevat. Johan Ceenaeme: "Het is voor ons erg motiverend dat we onze voorbeeldrol bevestigd zien. Zo zetten we zowel Vlaanderen als de OVAM op de internationale kaart."

WORLD RESOURCES FORUM HOUDT BODEMKRINGLOOP TEGEN HET LICHT

Land en bodem spelen een vitale rol in onze economie. Ze zijn noodzakelijk voor onze voedselproductie en voor de productie van grondstoffen, brandstoffen, vezels en farmaceutische producten zoals antibiotica. Tijdens de sessie 'Soil and land as a valuable resource' graaft het WRF dieper, en gaat het op zoek naar manieren om zo met de bodem om te gaan dat de kringloop kan worden gesloten.

Waar?

Flanders Meeting & Convention Center Antwerp, Koningin Astridplein 20, 2018 Antwerpen

Wanneer?

Maandag 25 februari 2019, van 12 tot 13 uur

Ook deelnemen?

U kunt zich nog steeds inschrijven voor het forum via www.wrf-antwerp2019.be/register

BLUE GATE: BODEMSANERING BAANT DE WEG VOOR DUURZAAM BEDRIJVENTERREIN

Een eigen warmtenet, slimme stadsdistributie via de Schelde en open innovatie door onderlinge samenwerking: Blue Gate Antwerp, het eerste circulaire, eco-effectieve, watergebonden bedrijventerrein in België is het perfecte voorbeeld van hoe bodemsanering een hefboom voor duurzaamheid kan zijn.

In het begin van de twintigste eeuw was in Antwerpen de belangrijkste petroleumhaven van Europa gevestigd. Die koploperpositie betaalde het terrein, bekend als Petroleum Zuid, met een ernstige verontreiniging van de bodem en het grondwater. De grote olieraffinaderijen op Petroleum Zuid verhuisden wegens plaatsgebrek en na de vernielingen tijdens de Tweede Wereldoorlog naar de noordelijke haven, rond het nieuwe Marshalldok.

Daarna raakte het terrein in verval. Het 55 hectare grote domein werd lange tijd verwaarloosd, en zo ontstond een brownfield.

In 2014 besloten de stad Antwerpen en het Vlaamse Gewest om de verloren ruimte een nieuwe bestemming te geven. De nabijheid van de stad als kennis- en innovatiehub inspireerde de partners om een duurzaam bedrijventerrein uit te bouwen dat op het vlak

van productie, onderzoek en ontwikkeling een ecocluster moet worden: bedrijven die er zich vestigen moeten resoluut kiezen voor innovatie, circulariteit en duurzaamheid.

Blue Open

De stad Antwerpen en het Vlaamse Gewest gingen op zoek naar een private partner om de site te saneren en te herontwikkelen. De keuze viel op het

► consortium Blue Open: een samenwerking tussen DEC (de milieudochter van baggerbedrijf DEME) en vastgoedontwikkelaar Bopro. Op 17 februari 2016 werd de publiek-private samenwerking (pps) officieel ondertekend. Ook autonoom gemeentebedrijf AG Vespa, ParticipatieMaatschappij Vlaanderen (PMV) en De Vlaamse Waterweg nv werken mee aan het langetermijnproject.

Maarten Bettens, investeringsmanager vastgoed bij PMV: "PMV en AG Vespa zijn samen met De Vlaamse Waterweg nv de investeerders en de procesarchitecten achter Blue Gate Antwerp. In 2009 was Petroleum Zuid nog een verloren stuk grond. Niet alleen was het terrein zwaar verontreinigd, ook administratief moest de site worden gesaneerd: ingewikkelde eigendomsgrenzen en versnipperde bevoegdheden blokkeerden een aanpak van de site. Door technische,

juridische en financiële optimalisaties maakten wij van het brownfield een interessant herontwikkelingsproject."

Saneringswerken

Maar voor het project van start kan gaan, moet de site gesaneerd worden. Maarten Bettens: "De OVAM leidt de sanering in goede banen en waakt over de kwaliteit. Na de screening van de toplaag werden alle ondergrondse structuren zoals pijpleidingen, rioleeringen en funderingen verwijderd. Via proefsleuven probeert DEC de kernen met pure petroleum gedetailleerd in kaart te brengen. De verontreinigde zones worden ontgraven, waarna fysicochemische of biologische processen de grond reinigen. Tegelijkertijd houden we rekening met de historische waarde van de site: het industriële erfgoed, zoals een tracé van bovengrondse pijpleidingen, wordt gerestau-

reerd en geïntegreerd in de herontwikkeling."

Vandaag zijn de sanerings- en infrastructuurwerken van de eerste fase zo goed als afgerond. Ondertussen zijn de eerste spades gestoken voor het optrekken van de gebouwen van Blue-Chem, de allereerste incubator voor duurzame chemie in Vlaanderen, en van Blue_App, een open innovatiehub voor onderzoeksprojecten van de Universiteit Antwerpen in het domein van de duurzame chemie. Beide bedrijven openen hun deuren in het voorjaar van 2020.

Slimme stadsdistributie

De ligging aan de Schelde, de verbondenheid met de weg en het spoor en de nabijheid van de stad maken van het terrein een ideale en unieke plek voor stadsdistributie. Maarten Bettens: "Blue Gate Antwerp is complementair aan

De ligging aan de Schelde en de verbondenheid met de weg en het spoor maken van het terrein een unieke plek voor stadsdistributie.

de havenactiviteiten. Terwijl de haven vooral focust op het transporteren van goederen via de zee, zet Blue Gate Antwerp in op slimme stadsdistributie via de binnenvaart." Daarom komt er tegen de Schelde een logistieke zone van 13 hectare met een clusterkade, slimme logistieke bedrijven en een watergebonden regionaal distributiecentrum.

De exploitatie van de logistieke zone is toegewezen aan Van Moer Logistics (voor opslag en overslag) en aan Montea (voor distributie en stadsdistributie). Op termijn moet Blue Gate Antwerp een trimodale transporthub worden om goederen op een duurzame manier te vervoeren naar en vanuit de stad.

In dat kader sloot Blue Gate Antwerp Development nv, de beheerder van het bedrijventerrein en een samenwerking tussen alle verschillende partners, een contract af met CityDepot om kleine pakketten op een duurzame manier naar het centrum van de stad te brengen. Dankzij de ligging aan de Schelde kunnen de Blue Gate Antwerp-bedrijven hun producten over het water van en naar de haven vervoeren zonder de weg bijkomend te belasten.

Circulariteit

Een parkmanagementstructuur zal de eco-effectiviteit van Blue Gate Antwerp bewaken. De vzw helpt bedrijven

"We gaan op zoek naar synergieën tussen ondernemers die bereid zijn om circulaire stromen op micro- en macroniveau te activeren", aldus Maarten Bettens van PMV.

die zich op Blue Gate Antwerp vestigen om samen te werken, afval maximaal te vermijden en te recyclen, materiaalkringlopen te sluiten, zoveel mogelijk hernieuwbare energie te gebruiken, en open innovatie toe te passen in een incubator of accelerator.

Maarten Bettens: "We begeleiden niet alleen de ontwikkeling van de site, maar ook het bouwproces van de individuele gebouwen. Bopro gaat op zoek naar synergieën tussen ondernemers die bereid zijn om circulaire stromen op micro- en macroniveau te activeren. Zo garanderen wij kostenefficiënte en klimaatrobuuste samenwerkingen binnen en buiten de site. Aan bedrijven die hier willen neerstrijken vragen we om jaarlijks een ontwikkelplan op te stellen, waardoor we hun verdere groei in duurzaamheid en eco-effectiviteit kunnen stimuleren. Bedrijven die resoluut kiezen voor innovatie, circulariteit en duurzaamheid vinden op Blue Gate Antwerp de ideale voedingsbodemp voor de uitbouw van hun activiteiten. Organisaties die onze ambities rond energie-efficiëntie, mobiliteit en cradle-to-cradle zien als een aanvulling op hun eigen bedrijfsstrategie, ontvangen wij met open armen."

Warmtenet

Blue Gate Antwerp beoogt niet alleen circulariteit tussen de bedrijven op de site, maar draagt die boodschap ook uit naar buiten: het duurzame bedrijventerrein wordt zo groen mogelijk opgebouwd, en om energie te besparen komt er een centraal warmte- en koelingsnet. Warmtenet Vlaanderen zal het net uitbaten en ervoor zorgen dat bedrijven zich tegen marktconforme prijzen kunnen aansluiten. Het bedrijventerrein wil in 2030 bovendien CO₂-neutraal zijn en uiteindelijk meer energie opwekken dan het gebruikt.

BEZOEK BLUE GATE ANTWERP ALS AFSLUITER VAN HET WORLD RESOURCES FORUM

WRF-deelnemers kunnen op de laatste dag van het forum een terreinbezoek brengen aan Blue Gate Antwerp. Het bezoek start met een korte historische wandeling en vervolgt met een rit rond de site in safaristijl. Als afsluiter is er een lunch op de site.

Waar?

Blue Gate Antwerp,
2000 Antwerpen

Wanneer?

Woensdag 27 februari 2019,
van 9 tot 14 uur

Ook deelnemen?

U kunt zich nog steeds inschrijven voor het forum via www.wrf-antwerp2019.be/register.

ENERGIEZUINIGE HUISHOUDTOESTELLEN NU OOK TE HUUR

Geen geld voor een nieuwe, energiezuinige koelkast? In de Westhoek kun je er sinds september 2018 eentje huren. Via het project Papillon verhuren vzw Samenlevingsopbouw West-Vlaanderen en Bosch België huishoudtoestellen aan mensen met energieschulden. Een stap vooruit voor de maatschappij en het milieu.

Martin Lemaire uit Poperinge sloot zich enkele maanden geleden aan bij het project. "Tot vorig jaar bewaarden wij ons eten in een oude frigo. Dankzij Papillon huren we nu een nieuwe, energiezuinige koelkast. Dat helpt ons op financieel vlak flink vooruit: we hoeven geen duur toestel te kopen en we besparen elke maand op onze energiefactuur. Op het toestel rust tien jaar garantie, waardoor we niet bang moeten zijn voor hoge reparatiekosten."

Circulair

Na tien jaar belandt de gehuurde koelkast niet op de schroothoop, maar gaat het toestel terug naar verhuurder Bosch België. Het bedrijf zal bekijken welke delen hergebruikt kunnen worden en hoe de toestellen nog verbeterd kunnen worden. Zo draagt Papillon ook bij aan de transitie naar een circulaire economie.